

Vystúpenie Ferdiša Jurigu v uhorskom parlamente 19. októbra 1918

Ferdiš (Ferdinand) Juriga (1874–1950) bol slovenský politik, katolícky kňaz, predstaviteľ slovenského národného hnutia v Uhorsku na začiatku 20. storočia. V roku 1905 vstúpil do vysokej politiky. V stupavskom okrese bol zvolený za poslanca uhorského parlamentu za Slovenskú ľudovú stranu. V roku 1910 bol opäť zvolený za poslanca. Poslancom bol až do roku 1918. Na sklonku existencie Rakúsko-Uhorska, 19. októbra 1918 predniesol v uhorskom parlamente prejav, ktorý sa právom pokladá za historický a revolučný skutok. V mene Slovenskej národnej rady odoprel uhorskému snemu právo rozhodovať o osudoch horného Uhorska (Felvidéku). Jurigovo vystúpenie vyvolalo pobúrenie na oboch stranách, keďže konal na vlastnú päsť bez vedomia pripravovanej Slovenskej národnej rady. Na Jurigov prejav odpovedal dňa 22. októbra 1918 uhorský ministerský predseda gróf István Tisza, ktorý polemizoval aj s tým, čo Juriga nesmel spomenúť. Česko-slovenský štát nazval „fantasmagóriou“ a o Slovákoch hovoril ako o „našich slovenských bratoch“, ktorí vraj „sú v prevažnej väčšine úplne verní a spokojní občania uhorského štátu...“ Jurigov prejav z parlamentnej zápisnice z maďarčiny preložil do slovenčiny slovenský politik, ústredná postava medzivojnovnej slovenskej politiky v Česko-Slovensku, Vavro Šrobár.

Vystúpenie Ferdiša Jurigu v uhorskom parlamente 19. októbra 1918

Ferdiš Juriga: Národná rada slovenského národa ako politická organizácia slovenského národa v situácii, ktorá vznikla následkom svetovej vojny, konštatuje:

Duch sveta svetovou vojnou odbremenil telo i dušu slovenského národa od veľkého kameňa, ktorý mu prekážal vstať z mŕtvych od roku 907, od bratislavskej bitky, v ktorej jeho právo na sebaurčovanie, historická štátnosť po smrti Mojmíra, ako i svätým Cyrilom a Metodom zasiate slovenské náboženské sebaurčovacie právo boli pošliapané a uložené do hrobu. Ako o tom aj stará, smutná pieseň hovorí: „*Bratislava, Bratislava, tu zapadla Slávov sláva; tu pohanské hordy sa vztekali, slávsku chasu porúbali*“. Ale Popoluška Slovenstva nezomrela, iba ako začarovaná princezná zdanlivo odpočívala a historickými tradíciami živiak nádej života často vzdychala: „*Bratislava, Bratislava, tu zasvitne naša sláva, keď slovenské hroby sa otvoria, nový život nám utvorí!*“

A vo svetovej histórii je prípadom jedinečným na dôkaz svedectva, že ten národ nezhynie, ktorý po tisícročí chce žiť, že čarovným slovom sebaurčenia sa zbavuje kameňa, spiaca Popoluška vstáva z driemot a slovenský národ zo srdca a duše volá: My po „Slove“ a slove „Slováci“! My sme My! My sme Svoji! My sme národ svojej reči. A my sa nedáme, právo si žiadame! Na základe prirodzeného a historického práva žiadame naše sebaurčovacie právo, aby sme, ako žiada i kráľ Karol, ako národný kmeň si vytvorili svoju zvláštnu štátnu pospolitosť na území, kde sme sa usadili.

Zoltán Szilássy: V Česku!

Ferdiš Juriga (pokračuje): Podobne požaduje i pre seba právo, aby celkom slobodne a bez akéhokoľvek cudzieho vplyvu sám mohol určiť svoje štátne umiestnenie a svoj pomer priradenia medzi slobodnými národmi.

Slovenský národ neuznáva oprávnenosť tohto parlamentu a vlády, aby sa považovali za zastupiteľstvo slovenského národa, lebo má tu len dvoch poslancov, hoci i na základe zastaralých pomerov by mal právo na štyridsať poslancov.

Slovenský národ neuznáva právo nijakého cudzieho faktora, aby zastupoval záujmy slovenského národa na mierovej konferencii, lebo zastupovanie záujmov môže zveriť len dvom zástupcom: slovenskému Národnému zhromaždeniu a Národnej rade slovenského národa. Okrem slovenského Národného zhromaždenia alebo okrem orgánov z jeho lona, v súčasnej dobe okrem Národnej rady slovenského národa nikto nemôže byť oprávnený, aby vo veciach, týkajúcich sa politického postavenia slovenského národa, vyjednávali o ňom bez neho, alebo rozhodovali proti nemu. (*Krik.*)

József Takács: Kde je tá rada, nikto nevie o nej. V Česku je?

Ferdiš Juriga (číta): Všetky uznesenia, alebo dohody, ktoré by vznikli bez súhlasu slovenského Národného zhromaždenia, alebo bez orgánu vyslaného z lona tohto zhromaždenia, v súčasnej dobe bez Národnej rady slovenského národa vyhlasujeme za ničotné a pre slovenský národ za nezáväzné. Po viac ako tisícročnom snivom náreku,

ktorý tak prekrásne vyslžila naša bolestná pieseň „*Nitra, milá Nitra, ty vysoká Nitra, ty slovenská mati! Čo pozerám na teba, musím zaplakati...*”

Predseda: Napomína rečníka, aby citátmi nepredlžoval reč. (*Výkriky: To je jeho báseň! Krik.*)

Ferdiš Juriga: Čo je mojou povinnosťou predniesť dľa poverenia, to urobím. (*Číta*): „Ty si bola...” (*Veľký krik.*)

Károly Cserný: Treba mu odňať slovo! (*Krik: Odstúpiť!*)

Ferdiš Juriga: Ráďte dovoliť, aby som mohol čítať v mojej materinskej reči. K tomu mám právo. (*Číta*): „Ty si bola...”

Predseda: Musím upozorniť pána poslanca, že rokovacou rečou v uhorskom parlamente je maďarčina. Dlho som vás nechal citáty čítať. Ráďte tie citáty predniesť maďarsky. Snemovňa ich iste s trpezlivosťou vypočuje. (*Pochvala z prava.*)

Ferdiš Juriga: Konštatujem, že mi nedovolili... (*Veľký krik, hlučenie a protirečenia z prava.*)

János Hock: Mohli ste ho nechať, kto sa oň stará!

Aladár Balla: Zajtra bude to vo švajčiarskych novinách. Čo si tým (*k Takácsovi*) osožil maďarskému národu?

József Takács: Nech je!

Predseda: Žiadam pána Takácsa, aby sa zdržiaval pokrikov!

Ferdiš Juriga (číta): „Itt az idő, most vagy soha!” Slová našej krvi, syna Márie Hruzovej, Alexandra Petőfiho naplňujú dušu našu a posilňujú ohňom našej hymny. Požadujeme sebaurčovacie právo na život a na smrť. S ním žijeme a mrieme. Ako je ľudstvo mravne jednotné, tak žiadame jednotné sebaurčovacie právo pre slovenské kmene, pre slovenský národ, pre bratské slovanské národy, pre Srbov, Rusov a Slovincov, ktorí zo všeobecne známych príčin nemôžu sa ozvať v uhorskom parlamente, ale ktorí sebaurčovacie právo práve tak požadujú, ako my, ako všetky poddanské národy sveta. Toto sebaurčovacie právo žiada slovenský národ pre všetky národy Hunnie, rovnako pre maďarský, pre germánsky, rumunský a izraelský národ... (*Živý smiech*), aby odpustiac a zabudnúc minulosť na základe slobodnej vôle mohli žiť v bratstve vedľa seba. Konštatujem, že toto je vôľa celého slovenského národa. (*Hlučenie a pokriky.*)

Citované podľa Vavro Šrobár: Osvobodené Slovensko. Pamäti z rokov 1918-1920, str. 110-113, Praha, 1928.